

Teoria opcji 2015/2016

.....	
<i>nazwa przedmiotu</i>	
SYLABUS	
B. Informacje szczegółowe	
Elementy składowe sylabusu	Opis
Nazwa przedmiotu	Teoria opcji
Kod przedmiotu	0600-FS2-2TO
Nazwa jednostki prowadzącej kierunek	Wydział Matematyki i Informatyki
Język przedmiotu	polski
Rok studiów/semestr	Rok 2, semestr 3
Liczba godzin zajęć dydaktycznych oraz forma prowadzenia zajęć (*)	wykład 30 godz. ćwiczenia 30 godz.
Liczba punktów ECTS	5
Prowadzący	dr Jarosław Kotowicz
Treści merytoryczne przedmiotu	Kontrakty terminowe forward i futures; cena kontraktów terminowych; rynek akcji i inne rynki finansowe; opcje i ich rynek; arbitraż i arbitrażowa wycena instrumentów pochodnych; model rynku finansowego z czasem dyskretnym (jednookresowy i wielookresowy, drzewa dwumianowe); wycena opcji europejskich z wykorzystaniem drzew dwumianowych; rynki zupełne i niezupełne; model rynku finansowego z czasem ciągłym; wycena martyngałowa instrumentów pochodnych; model Blacka - Scholesa wyceny opcji na akcje; analiza wrażliwości w modelu Blacka - Scholesa; wycena opcji indeksowych i walutowych.

Efekty kształcenia wraz ze sposobem ich weryfikacji (**)	Zna podstawy modelowania matematycznego w matematyce finansowej z zakresu ciągłych i dyskretnych modeli wyceny opcji.	egzamin pisemny/ustny; serie kartkówki; kolokwium/kolokwia; domowe prace rachunkowe/problemowe; prezentacje rozwiązań zadań na zajęciach; obserwacja ciągła aktywności studenta;
	Zna najważniejsze twierdzenia związane z wyceną opcji.	egzamin pisemny/ustny; kolokwium/kolokwia; domowe prace rachunkowe/problemowe;
	Potrafi stosować rozkłady probabilistyczne do modelowania cen opcji.	egzamin pisemny/ustny; serie kartkówki; kolokwium/kolokwia; domowe prace rachunkowe/problemowe; prezentacje rozwiązań zadań na zajęciach; obserwacja ciągła aktywności studenta;
	Potrafi stosować procesy stochastyczne do modelowania cen opcji.	egzamin pisemny/ustny; serie kartkówki; kolokwium/kolokwia; domowe prace rachunkowe/problemowe; prezentacje rozwiązań zadań na zajęciach; obserwacja ciągła aktywności studenta;
	Zna ograniczenia własnej wiedzy i rozumie potrzebę dalszego kształcenia w obszarach nauk ekonomicznych i matematycznych.	obserwacja ciągła aktywności studenta;
Forma i warunki zaliczenia przedmiotu (***)	<p>Egzamin</p> <p>Ćwiczenia:</p> <p>1. Na zajęciach przewidziane są następujące prace pisemne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kolokwia, za które można otrzymać łącznie 80 punktów, • prace domowe, za które można otrzymać łącznie 20 punktów. <ul style="list-style-type: none"> a. Każda z prac domowych jest punktowana jednakowo. 	

Prowadzący zajęcia może każdą z prac pisemnych oceniać we właściwej dla niej skali punktowej z tym, że liczba uzyskanych punktów zostaje przeliczona na liczbę punktów wskazaną w sylabusie z dokładności do dwóch miejsc po przecinku.

- b. Prowadzący wyznacza jeden terminy każdego kolokwium.
- c. Każdą pracę domową należy oddać prowadzącemu w ciągu dwóch tygodni od jej zadania (w przypadku końca semestru termin ten może ulec skróceniu do 1 tygodnia). W przypadku, gdy ostatni dzień terminu oddania pracy domowej przypada w dzień wolny od zajęć dydaktycznych, pracę domową należy oddać w pierwszym dniu zajęć dydaktycznych bezpośrednio następującym po tym dniu. Prace oddane po terminie nie są brane pod uwagę.

2. Podstawą do zwolnienia studenta z uczestnictwa w części lub całości zajęć może być

- uzyskanie zgody dziekana na IOS, o ile przedmiot nie znalazł się w wykazie przedmiotów, na które student ma obowiązek uczestniczyć,
- realizacji przez studenta ITS,
- kolizji zajęć z powodu studiów na dwóch kierunkach,
- kolizji zajęć z powodu powtarzania przedmiotu.

Zgodę na zwolnienie z ćwiczeń udziela prowadzący te ćwiczenia w ciągu 30 dni od rozpoczęcia semestru w przypadku IOS oraz w ciągu 7 dni od rozpoczęcia semestru w pozostałych przypadkach, informując o tym prowadzącego wykłady. Uzyskanie zgody na zwolnienie z zajęć nie jest możliwe po upływie terminu wskazanego w zdaniu poprzednim.

3. Opuszczenie przez studenta 6 godzin ćwiczeń przewidzianych planem stanowi podstawę do ich niezaliczenia (§22 *Regulaminu Studiów UwB*). Student taki może uzyskać zaliczenie ćwiczeń, jeżeli wynika to z liczby punktów uzyskanych wyłącznie z kolokwium.

- 1. Prowadzący wystawia ocenę końcową zgodnie z określoną na końcu skalą ocen, z zastrzeżeniem, że
  - a. zdobycie łącznie mniej niż 31 punktów z kolokwium może oznaczać uzyskanie oceny niedostatecznej z ćwiczeń,
  - b. prowadzący może podnieść ocenę końcową o pół stopnia w przypadkach, gdy student
    - zdobył z każdego kolokwium co najmniej 60% punktów,
    - wykazywał się aktywnością na zajęciach.

Łącznie końcowa ocena z ćwiczeń może być podwyższona o co najwyżej jeden stopień.

Przedmiot:

- 1. Do egzaminu dopuszczony jest student, który uzyskał zaliczenie ćwiczeń.
- 2. Na wykładzie przewidziane są kartkówki, za które można otrzymać łącznie 20 punktów. Punktowanie i zaliczanie kartkówek odbywa się na identycznych zasadach jak przy pracach domowych na ćwiczeniach. W przypadku spóźnienia lub nieobecności na wykładzie, na którym była kartkówka studentowi uzyskuje za nią 0 punktów. Zasada ta nie obowiązuje w przypadku długotrwałej choroby.
- 3. Egzamin odbywa się w formie pisemnej i składa się z dwóch części: praktycznej oraz teoretycznej.

	<p>Student może uzyskać łącznie 70 punktów. Każdą z części egzaminu prowadzący ocenia we właściwej dla niej skali punktowej, z tym że ostateczny wynik przeliczana na określoną powyżej punktację z dokładnością do dwóch miejsc po przecinku.</p> <p>4. Istnieje możliwość zwolnienia z poszczególnych części egzaminu. Ze zwolnienia z danej części może skorzystać student, który nie ściągał na kolokwium i kartkówkach oraz uzyskał co najmniej 75% punktów</p> <ul style="list-style-type: none"> • z kolokwium na ćwiczeniach w przypadku z części praktycznej, • z kartkówek na wykładach w przypadku części teoretycznej. <p>Student zwolniony z danej części egzaminu otrzymuje liczbę punktów proporcjonalną do liczby punktów uzyskanych odpowiednio z kolokwium lub kartkówek.</p> <p>5. Podstawą do wystawienia oceny końcowej z egzaminu z przedmiotu jest łączna suma punktów uzyskanych z: części praktycznej i teoretycznej zaliczenia wykładu, kartkówek na wykładach oraz 20% punktów zdobytych na ćwiczeniach. Ocena końcowa zgodna jest z poniższą skalą ocen.</p> <p>Skala ocen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • niedostateczny – do 44,99 punktów, • dostateczny – od 45,00 do 60,00 punktów, • dostateczny plus – od 60,01 do 70,00 punktów, • dobry – od 70,01 do 80,00 punktów • dobry plus – od 80,01 do 90,00 punktów, • bardzo dobry – od 90,01 punktów.
<p>Wykaz literatury podstawowej i uzupełniającej</p>	<p>LITERATURA PODSTAWOWA:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. J.C Hull <i>Kontrakty terminowe i opcje</i>. Wprowadzenie WIG Press, Warszawa 1997 (MSC 91, BIM 6479). 2. J. Jakubowski, A. Palczewski, M. Rutkowski, Ł. Stettner <i>Matematyka finansowa. Instrumenty pochodne</i> WNT, Warszawa 2005 (MSC 91, BIM 7357). 3. M. Musiela, M. Rutkowski <i>Martingale methods in financial modeling</i> Springer, 2005 (MSC 91, BIM 7717, Rozdz. 1-6). 4. S.R. Pliska <i>Wprowadzenie do matematyki finansowej. Modele z czasem dyskretny</i> WNT, Warszawa 2005 (MSC 91, BIM 7508). 5. S.E. Shreve <i>Stochastic Calculus for Finance II: Continuous-Time Models</i> Springer, 2004. 6. A. Weron, R. Weron <i>Inżynieria finansowa</i> WNT, Warszawa 1998 (MSC 91, BIM 6638). 7. P. Wilmott <i>Derivatives The Theory and Practice of Financial Engineering</i> Wiley, 1998. 8. http://www.gpw.pl/opcje_materiały_educacyjne (GPW w Warszawie). <p>LITERATURA UZUPELNIAJĄCA:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. A. J. Baird <i>Rynek opcji. Strategie inwestycyjne i analiza ryzyka</i> Dom Wydawniczy ABC, Kraków 1998 (MSC 91, BIM 6961). 2. G. Crawford, B. Sen <i>Instrumenty pochodne. Narzędzie podejmowania decyzji finansowych</i>, Wyd. K.E. Liber, 1998 (MSC 91, BIM 6883). 3. W. Dębski <i>Rynek finansowy i jego mechanizmy. Podstawy teorii i praktyki</i>, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2003 (MSC 91, BIM 7379, Rozdz. 1, 3, 4, 5, 7, 8). 4. R.J. Elliot, P.E. Kopp <i>mathematics of Financial Markets</i>, Springer 2000 (AMS 91, BIM 6971). 5. D. Ford <i>Przewodnik inwestora: Opcje giełdowe</i> Wyd. K.E. Liber, 1998

(MSC 91, BIM 6954).

6. J.C. Francis, R. W. Taylor *Podstawy inwestowania*, Oficyna Ekonomiczna/Dom Wydawniczy ABC, Kraków 2001 (MSC 91, BIM 7223, Rozdz. 1-3,19-21).
7. D. Gątarek, R. Maksymiuk *Wycena i zabezpieczenie pochodnych instrumentów finansowych*, Wyd. K.E. Liber, 1998 (MSC 91, BIM 6610).
8. R. A. Haugen *Teoria nowoczesnego inwestowania*, WIG Press, Warszawa 1996 (MSC 91, BIM 6686, Rozdz. 1,2,16-19).
9. J.C. Hull *Options, futures and other derivatives*, Pearson Prentice Hall, 2009 (Wyd. 7).
10. K. Jajuga, T. Jajuga *Inwestycje. Instrumenty finansowe, ryzyko finansowe, inżynieria finansowa*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 1999 (MSC 91, BIM 6888, Rozdz. 7).
11. K. Jajuga, K. Kuzik, P. Markowski *Inwestycje finansowe*, Wyd. AE im. Oskara Langego we Wrocławiu, Wrocław 1998 (MSC 91, BIM 6959, Rozdz. 1, 2, 8).
12. P. Jaworski, J. Micał *Modelowanie matematyczne w finansach i ubezpieczeniach*, Wyd. Poltext, Warszawa 2005 (MSC 91, BIM 7656, Rozdz. 4).
13. J. Jakubowski, R. Sztencel *Wstęp do rachunku prawdopodobieństwa*, Script, Warszawa 2004 (BIM).
14. J. Jacod, A.N. Shiryaev *Limit Theorems for Stochastic Processes*, Springer, 2002.
15. I. Karatzas, S.E. Shreve *Methods of Mathematical Finance*, Springer, 1999 (MSC 91, BIM 6849).
16. I. Karatzas, S.E. Shreve *Brownian Motion and Stochastic Calculus*, Springer, 1991 (MSC 60, BIM 7426).
17. R.W. Kolb *Wszystko o instrumentach pochodnych*, WIG Press, Warszawa 1997 (MSC 91, BIM 6654).
18. D. Lamberton, B. Lapeyre *Introduction to stochastic calculus applied to finance*, CRC, 1996.
19. Z. Marciniak *Zarządzanie wartością i ryzykiem przy wykorzystaniu instrumentów pochodnych*, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2001 (MSC 91, BIM 7186, Rozdz. 3).
20. Ph. McBride Johnson *Instrumenty pochodne. Przewodnik Menedżera*, WIG Press, Warszawa 2001 (MSC 91, BIM 7291).
21. T. Mikosch *Elementary Stochastic Calculus With Finance in View*, World Scientific Publishing, 2004 (MSC 60, BIM 7720).
22. D. Revuz, M. Yor *Continuous martingales and Brownian motion*, Springer, 1999.
23. Ch. W. Smithson, C. W. Smith, Jr., D. S. Wilford *Zarządzanie rynkiem finansowym. Instrumenty pochodne, inżynieria finansowa i maksymalizacja wartości* Oficyna Ekonomiczna/Dom Wydawniczy ABC, Kraków 2000 (MSC 91, BIM 7015, Rozdz. 2, 6-9, 12-14).
24. A. Sopoćko *Rynkowe instrumenty finansowe*, Wyd. WSFiZ im. L. Koźmińskiego, Warszawa 2003 (MSC 91, BIM 7316, Rozdz. 1, 3, 5, 6, 8, 9).
25. M.J. Steele *Stochastic Calculus and Financial Applications*, Springer, 2001.
26. R. Steiner *Rynki finansowe. Przewodnik encyklopedyczny* Oficyna Ekonomiczna, Kraków 2002 (MSC 91, BIM 7245, str. 65-92, 201-254).
27. R. Steiner *Kalkulacje finansowe* Dom Wydawniczy ABC, Kraków 1998 (MSC 91, BIM 7005, Rozdz. 9).
28. W. Tarczyński *Instrumenty pochodne na rynku kapitałowym Polskie*

<p>Wyd. Ekonomiczne, Warszawa 2003 (MSC 91, BIM 7368). 29. <i>Rynek walutowy i pieniężny. Wprowadzenie</i>, Oficyna Ekonomiczna/Dom Wydawniczy ABC, Kraków 2001 (MSC 91, BIM 7192, str. 171-226, 267-308).</p> <p>Oznaczenia: MSC - Mathematics Subject Classification BIM – Biblioteka Instytutu Matematyki</p>					
<p>.....</p>					
<p>podpis osoby składającej sylabus</p>					
<p>(*) <i>Należy określić liczbę godzin zajęć dydaktycznych których dotyczy sylabus oraz wskazać formę prowadzenia zajęć, np. wykład, ćwiczenia, laboratorium itp. Można podać dodatkowe informacje na temat metod nauczania (np. konsultacje, warsztaty grupowe, projekty, prace terenowe itp.).</i></p>					
<p>(**) <i>Należy zdefiniować oczekiwane efekty kształcenia (dla formy zajęć których dotyczy sylabus – wybrać właściwe z podanych obok) oraz podać metody sprawdzania, czy zakładane efekty kształcenia zostały osiągnięte.</i></p>					
<p>(***) <i>Należy określić zasady dopuszczenia do egzaminu, ew. kryteria zaliczenia egzaminu, sposób i warunki zaliczenia zajęć których dotyczy sylabus, łącznie z określeniem zasad zaliczania nieobecności oraz określeniem liczby godzin nieobecności kwalifikujących do niezaliczenia przedmiotu. Obok podano formę zaliczenia przedmiotu.</i></p>					